

24 Goodwin str,
Fitchburg, Mass.
Maaliskuun 4 p. 1927.

Matti Paasivuori,
Helsinki.

Hyvä toveri. Tervetulleen kirjeesi sain eilen, josta kiitos. Minä tunnustan suoraan, että minä olen ollut laiska ja huolimaton etten ole sinulle kirjottanut vaikka lupasin. Minäkin taisin niin paljon innostua siitä teidän hallitukseen menosta, että unohdin sitten kirjottaa. Olen ajatellut, että teillä riittää työtä muuhunkin kun kirjeenvaihtoon. Mutta sitäkin hausempi oli saada kirjeesi ja kuulla, mitä sinä siitä hommasta ajattelet.

Minä olen ollut täysin tietoinen siitä, että se on pienen vähemmistön hallitus sekä myöskin niistä vaikeuksista, mitkä teillä on edessä, enkä ole mitenkään yrittänyt puheissani enkä kirjotuksissani suurenella tapauksen merkitystä. Uskon kuitenkin, että sillä vastaisuuteen ja varsinkin, jos taidolla ja suurilla uudistuksilla tavoittelematta mutta kuitenkin selvästi työväen etu puollustavalla politiikalla voi hankkia hallitukselle kansan eksuudessa kannatusta, vaikuttaa se edullisesti lähestyvissä vaaleissa. Ensi vaaleissahan vasta ymmärtääkseni lasketaan perustusta sosialistisen hallituksen mahdollisuuksille. Jos vaalit tuottavat puolueelle voiton, kuten me kaikki toivomme, niin sen jälkeen vasta voidaan vakavammin alkaa ajatella sosialistien hallituksen pysyväisyydestä ja sen rakentavan ohjelman laajuudesta. Keinottelua kait se teillä siihen asti, kuten kirjeessäsi mainitset. Vaara vaan on siinä, että jos joutuu keinottelemaan niin pitkälle, että se karkottaa työväen kannatuksen ja luottamuksen sosialidemokraatiselta puolueelta ja sen ohjelmalta. Mutta minullahan ei ole mitään mahdollisuutta eikä oikeuttakaan täältä asti arvostella, mitä olisi tehtävä tai tekemättä jätettävä ja sitäpäitse minä täydellisesti luotan siihen, että te teette kaikki, mitä on mahdollista.

Olen minäkin täällä yrittänyt puolestani selostaa tilannetta Suomessa ja hankkia hiukan kannatustakin. Olen kerännyt varoja Waasanläänin pohjoisen ja eteläisen vaalipiirien vaaliagitatsionnin hyväksi ja olen ja saanut kokoon noin kaksi ja puolisataa dollaria, jotka tulen lähettämään sikäläiselle Piiritoimi

kunnalle kun saan kaikki keräyslistat kokoon, joiden uskon vielä tuottavan satasten dollaria lisää.

Kyllä se kommunistinen sanomalehdistö täälläkin yrittää rähjätä siitä sosialidemokraatien hallitukseen menosta ja teoista sekä tekemättä jättämisistä, mutta heille kyllä olemme löytäneet suuntuketta sikäli kun kommunistin suuta nyt yleensä voi tukkia.

Olen myöskin kirjottanut Tannerille kaksikin kertaa. Ensimmäisen kirjeen lähetin erään kaivosinsinöörin Bela Lown, kirjeen ohella. Bela Low on kokenut kaivosinsinööri ja sitä paitsi hän on luotettava puoluetoveri ja hän oli Norjassa ollessaan tutustunut Outokumman kaivoksiin ja halusti tiedustella, josko niitä vuokrattaisiin taikka josko hallitus mahdollisesti tarvitsisi asiantuntijan avustusta kaivosten tuottavalle kannalle saattamiseksi. Hän sanoi kirjottaneensa jo Kallion hallituksen kauppaministerille mutta ei saaneensa mitään vastausta. Sitten hän kävi minua puhuttelemassa ja minä hankin hänestä tietoja tunnetuilta tovereilta sekä vakuutin, että nykyinen hallitus nyt kuitenkin vastaa hänen kirjeeseensä vaikka en voinutkaan mitään sanoa itse asiasta. Nyt pari päivää takaperin hän kirjotti ja sanoi, ettei ollut saanut nykyiseltäkään hallitukselta mitään vastausta. Toisen kirjeen lähetin Tannerille, jossa pyysin, että koettaisi järjestää jollakin tavalla niin, että Turkia saisi jonkinlaisen passin taikka matkustusluvan Kanadaan sillä arvelen, että amnestia kysymys ei ratkea sillä tavalla, että se tarjoaisi tilaisuuden hänelle palata kotimaahan. Olsimme nimittäin tilaisuudessa järjestää hänelle tointa ja ansiota Kanadassa. Hänen avustamisensa sinne Ruotsiin alkaa käydä kovin vaikeaksi sillä hänen kirjotuksilla sieltä ei ole sellaista päivän arvoa, jotta voisi julaista rajattomasti. Jos hän pääsisi Kanadaan, niin ottaisimme hänen puolueen järjestäjäksi siellä sillä sinne nykyään tulee sieltä Suomesta tuhansittain siirtolaisia kun tänne Yhdysvaltoihin niitä ei päästetä kun vaan nimeksi. Suomesta tulleista on suuri osa sosialidemokraatteja, mutta kun Kanadan suomalainen järjestö joutui kommunistien haltuun, on sosialidemokraattien järjestäminen siellä vaikeaa. Torontoon on kuitenkin saatu jo

järjestetyksi suomalainen sosialidemokraattinen osasto ja heillä on jo oma ta-

lokin ja sieltä käsin on mahdollisuus alkaa valitsustyö yli koko Kanadan. Mutta meillä ei ole ketään sellaista miestä, jota voisimme tähän käyttää ja siitä syystä Turkian siihen toimeen saaminen olisi luullakseni huomioonotettava asia.

Emme tosiaan tiedä vielä varmaan olisiko hän halukas tulemaan, mutta uskoisimme hänen siihen suostuvan mieluummin kuin sinne Ruotsiin jäävän alituisten puutteiden varaan. Sitäpaitsi hänellä olisi mahdollisuus saada perheensäkin Kanadaan kun taas Ruotsiin ei hän perehettään nähtävästi voi saada koskaan.

Me elämme kuitenkin terveinä ja voimme erittäin hyvin. Laila on New Yorkissa. Hän jätti sen palveluspaikan ja alkoi käymään kiherryskursseja. Hän aikoo alkaa kiehtää toisten naisten hiuksia ja puhdistaa kynsiä sekä tehdä muuta kindnistustyötä. Mutta sitäkin varten täytyy käydä oikein koulu. Se koulu maksaa kuusikymmentä dollaria ja itse pitää elättää itsensä sen aikaa. Mutta me voimme häntä kyllä avustaa sen läpi. Kun on sen kurssin käynyt niin siinä ammatissa maksetaan keskimäärin noin 25 dollaria viikolta palkaa, joten se palkka vastaa noin valtipäivämiehen palkkaa siellä Suomessa. Aune käy koulua ja on menestynyt hyvin. Viime kokeissa hän pääsi erikoiselle kunnialistalle, sillä hän sai kaikissa aineissa korkeimmat arvolauseet, mitä annetaan. Englannin kielissäkin hän on koko luokan parhaita vaikka kaikki toiset ovat tässä maassa syntyneitä ja hän on ollut täällä vasta vähän yli kahden vuoden.

Valpas myöskin kirjoitti minulle ja pyysi kirjatusta julkaisemaansa Ammattijärjestön kaksikymmentivuotisjulkaisuun. Lähetin hänelle kertomuksen näiden Amerikan suomalaisten ammattiyhdistysharrastuksista. Hän lienee kirjottanut jotakin sosialidemokraattisen puolueen herroista taas vanhaan hyvään tapaan, mutta en ole nähnyt sitä kirjatusta muuta kun "Sasu Punasen" pakinoissa jonkinlaisen pienen viittauksen, josta käy selville kirjatuksen laatu. Olisi muuten hauska kuulla, miten Valpas suhtautui teidän hallitukseen menoon. Ellen pahoin erehdy niin hän nähtävästi ei ole esittänyt vielä kantaansa ollenkaan vaan esittää sen vasta sitten kun näkee, mitkä tulokset siitä ovat.

7

Asiat siellä alkavaa kehittyä sellaiseksi, että alkaa jo tehdä mieli tulla sinne. Mutta siitä päättäminen käynee helpommaksi vasta sitten kun näkee vaalien tulokset. Hannan tekee myöskin mieli takasin Suomeen, eikä ne vastaan panis lapsetkaan sinne tulemista. Mutta sitä ennen heidän täytyy oppia englannin kieli jotenkin perustellisesti sillä ~~sillä~~ olisi siellä Suomessakin jo takin arvoa kun sen osaa hyvin. Aune se nyt on pisimmällä, mutta hyvällä alulla ne ovat toisetkin. Lauri ei kyllä taida tulla Suomeen pikapuoliin, mutta työtöt olisivat valmiit hyvinkin pian.

Sano terveisiä kaikille tovereillesi ~~###~~ siellä hallituksessa sekä Puolueuetoimikunnassa, että me mielenkiinnolla seuraamme tapausten kehitystä siellä. Tervehdä puolestamme kotiväkeäsi, vaimoasi ja lapsiasi kaikkien meidän puolesta. Voi hyvin ja kirjota taas vastakin.

Toivoo, Ystävyydellä:

Oskari Tokoi.

1

Fitchburg, Mass.
Elokuun 16 p. 1927.

Matti Paasivuori,
Helsinki.

Sain sinulta kirjeen jo useita viikkoja sitten, mutta ei ole tullut ennen vastatuksi. Olimme kesälomallakin tässä lähellä erään järvenrannalla ja viime sunnuntaina kävimme merenrannalla. Aune jäikin sinne taas pariksi viikoksi eli siihen asti kuin koulut alkavat. Meilläkin on nyt automopiili itsellä, että pääsee lähtemään milloin tahtoo ja mihin tahtoo. Juhannukseksi ostimme uuden kokolailla hienon umpinaisen lasikaapin, johon mahtuu viisihenkeä ja tarpeentullen kuusikin. Se maksoi \$ 850 ja maksaisi kait siellä Suomessa tuonne neljäkymmenen tuhannen markan vaiheille. Lauri on ottanut autonajurin lupakirjan ja hän onkin jo kehittynyt koko varmaksi autonajuriksi vaikka täällä valtamaanteilla ja suurissa kaupungeissa on aivan erilainen tungos kuin missään mualla. Olemme nyt tämän kesän aikana tehneet usein pitempiä ja lyhempiä atomatkoja sillä silläkin on ensin jonkinlainen uutuuden viehätys varsinkin lapsista. Muutenkin elämme terveinä ja voimme hyvin, jota toivomme sinullekin perheesi kanssa.

Se vaalijännitys on sitten launnut tavallaan. Kun ottaa huomioon sen, että ihminen niin mielellään uskoo sen mitä toivoo, niin en voi kieltää, että odotimme hiukan enemmän kuin mitä vaalit antoivat. Mutta näin perästäkin arvosteltuna tuntuu tulos varsin tyydyttävältä kuin ottaa huomioon sen, että puolue oli hallituspuolueena. Jonkun verran käsittämättömältä vieläkin tuntuu Maalaisliiton saama suhteellisen suuri vaalivoitto vaikka sitä korvaakin toiselta puolen Kokoomuksen ja Edistyspuoleen kärsimä tappio. Vaalit kai jättivät poliittisen tilanteen kutakuinkin ennalleen sillä todelliset voimasuhteet eivät sanottavasti näy muuttuneen.

Olen Suomen lehdistä seurannut kannanottoanne hallitukseen. On tietenkin mahdoton täältä asti seurata asioita tarkalleen ja varsinkin vallalla olevia käsitteitä tilanteesta, mutta saatavissa olevien tietojen mukaan, puolue ei

2

tästä eteenpäin voi kieltäytyä osanotosta hallitukseen, joko kokoomuksena taikka puhtaana sosialidemokraattisena hallituksena. Tuntuu nimittäin uskomattomalta, että tämän jälkeen voisi muodostua puhtaasti porvarillinen kokoomus vaikka Maalaisliittolaiset saivatkin voiton sillä se voitto saatiin toisten porvaripuolueiden, paitsi ruotsalaisten, kustannuksella. Ja kun ottaa huomioon ruotsalaisten tähänastisen kannan, niin en uskoisi ruotsalaisten menevän sellaiseen suomalaiseen kokoomukseen, jossa ei olisi sosialidemokraatteja mukana. Maalaisliitto ja Kokoomuspuole eivät nähtävästi voi muodostaa hallitusta, joten ymmärtääkseni kokoomuksen muodostamista voi ajatella vaan Maalaisliiton ja sosialidemokraattien kesken, johon myöskin pitäisi ottaa ruotsalainen puolue ja yksi edistysmielisen puolueen edustaja ja jättää fascistit ja kommunistit ulos. Sellainen hallitus voisi olla kokolailla luja, jos siinä olisi viisi sosialidemokraattia, neljä maalaisliittolaista, kaksi ruotsalaista ja yksi edistysmielinen. Mutta sellainen teitenkin sosialidemokraattien puolelta voisi tulla kysymykseen, että saadaan jokaisen puolueen hyväksymä miniimiohjelma, johon sosialidemokraatit voisivat kohtuudella tyytyä ja olla mukana toteuttamassa. Muussa tapauksessa en näe muuta mahdollisuutta kuin jatkaa nykyistä tilannetta niin kutsutun "nonconformistisen" kokoomuksen pohjalla, joka merkitsee sitä, että sosialidemokraattien hallitus jää edelleen roikkumaan nykyiset epälojaalisten hallituspuolueiden tunnustuksettomasta kannatuksesta ja menee eteenpäin kuten tähänkin asti. Mutta jokataapauksessa näyttää minusta siltä, että teistä on tullut pysviä hallitusmiehiä maahan.

Suo anteeksi, jos minä tässä näin esitän irrallisia ajatuksiani, mutta ei voi olla näitäkään asioita aprikoimatta ja esitän käsitykseni sinulle toverillisesti sellaisina kuin ne käsittän. Puolueen taktiikan ja periaatteekin kannalta katsottuna voisi olla edullisempi yrittää jatkaa nykyistä tilannetta kuin yhtyä puuhaamaan kokkomusta. Mutta ulospäin ja myöskin maan yleiseen poliittiseen tilanteeseen katosen kokoomus voisi olla edullisempi ja ehkä myöskin tuloksiinsakin nähden sillä puolue voisi puristaa porvareilta ehkä enemmän kokoomuksen kautta ja pitämällä silmällä sitä, että puolue erkanisi sellaisesta kokoomuksesta jos sen kohtuullisia vaatimuksia ei tyydytettäisi.

3

Mutta missään tapauksessa ei pitäisi antaa fascistien eikä kommunistienkaan provosoida itseään eikä niiden antaa vaikuttaa puolueen kantaan. Joka tapauksessa olen vakuutettu, että löydätte oikean ja työväkeä paraiden hydyttävän menettelytavan sillä periaatteellisesta kannsatahan ei enään ole kysmys sillä se on jo ratkaistu silloin kuin puolue otti hallitusvastuun kannettavakseen ja sen periaatteen on Suomen työväen valtava enemmistö nyt toimituissa vaaleissa hyväksynyt. Jos puolue olisi näissä vaaleissa menettänyt edustajapaikkoja taikka äänestäjiä niin silloin tilanne näyttäisi paljon sekavammalta ja vaikeammalta. Minusta nähden ei teillä pitäisi olla erikoisia vaikeuksia löytää oikeaa menettelyä tämän jälkeen.

Kesä täällä on on ollut tavallisen kaunis mutta nyt syyspuoleen on ollut hyvin sateinen. Olen aikeissa taas syksyn tullen tehdä pieni kiertomatkamerikan suomalaisten keskuudessa. Aijon käydä Chicagossa asti mutta en edempänä. En kuitenkaan vielä ole aivan varma ja jos matka tulee, niin lähdenvasta lokakuun lopulla taikka marraskuun alussa.

Olen seurannut melkoisella tarkkuudella ammattiyhdistysliikkeen kehitystä. Jäsenluvun lisääntymisestä huolimatta näyttää sen voimat liian pieniltä niin suuriä rynnistyksiä varten kuin siellä on paraillaan käynnissä. Miten luulet selviydyttävän siitä metallisulusta, joka siellä paraillaan on. Minusta se näyttää vähän pelottavalta, mutta toivon olevani väärässä. Oli onni, että saitte sen papeiteollisuustyöväen lakon estetyksi taikka ainakin siirretyksi sillä jos sekin olisi puhjennut, tilanne olisi käynyt kaksinkerroin vaikeammaksi hallita. Vieläkö Valpas uskoo, että kommunistit voidaan saada kesytetyksi ammattiyhdistysliikkeessä niin, että he alkaisivat noudattaa ennen hyväksyttyjä ja koeteltuja menettelytapoja? Vieläkö Lumivuokko sieltä Venäjältä yrittää harjoittaa "ammattillista valitustyötä" ammatillisesti järjestyneen työväen keskuudessa Suomessa?

Elähän taas tervennä ja voi hyvin sekä tervehdä tovereitäs puolestani. Erittäinkin paljon terveisiä vaimollesi ja lapsillesi meiltä kaikilta, että me voimme hyvin. Kirjota taas vastakin kun saat aikaa ja tilaisuutta: Tervehtäin, toverillisesti:

Oskar Toka

Oletko kuullut mitä Turkia nyt aikoo tehdä kun vaalien tulos on tullut tunnetuksi; aikooko hän nyt tulla Suomeen, kuten mainitsit vai vieläkö aikoo jatkaa maanpakolaisena oloa? Luullakseni vaalit siinäkin suhteessa eivät tilannetta muuttaneet, vaan joutisi hän sinne tultuaan vagituksia ja saisi vastata oikeudessa sekä tulis/~~myöskin~~ epäilemättä myöskin tuomituksi, ~~#####~~ sekä sitten asianmukaisessa jätjestyksessä yksityistä amnestia tietä olisi mahdollisuus päästä jonkun ajan kuluttua vapauteen. Sama kurssi olisi tietenkin minullakin edessä. Omasta puolestani en sitä kuitenkaan pidä minään esteenä Suomeen palaamisella, mutta minä en taloudellisista syistä voi tulla ainakaan ennen kuin ensi kesänä, jollei siihen mennessä mitään erikoista muutosta tapahdu.

Oskari

Fitchburg, Mass.
joulukuun 10 p. 1927.

Matti Paasivuori,
Helsinki.

Hyvä toveri. En oikein tiedä onnittelenko vai esitänkö valitteluni hallituksenne kaatumisen johdosta. Mutta luultavasti en tarvitse esittää kumpaakaan sillä hallituksenne kaatuminen oli mielestäni aivan luonnollinen seuraus maassa vallitsevasta poliittisesta tilanteesta ja se tapahtui kunniallisella tavalla ja oikean asian puolesta. Se oli oikein tehty, että teitte juuri viljatullikysymyksestä luottamuskysymyksen sillä sitä työväen kaikki kerrokset ymmärtävät. En yritäkään lähteä arvailemaan enkä politikoimaan uuden hallituksen muodostamisesta sillä tiedän, että ymmärrätte tilanteen siellä paljon paremmin kuin me täällä ja voitte menetellä sen mukaan. Tuntuu kuitenkin siltä, että tähän jälkeen taitaa olla vaikea muodostaa mitään kokoomushallitusta sillä ruotsalaisen ryhmän enemmistökin on nähtävästi viljatullien puolella ja sosialistit eivät tietenkään nyt voi tinkiä ottamastaan kannasta, joten hallituksen muodostaminen taitaa jäädä maalaisliittolaisille ja kokoomukselle, johon ehkä ruotsalaiset ja se piiskuinen ^kdeistysmielisten ryhmä mene^vmukaan ja te saatte nyt jäädä opposition johtoon.

Olen ollut matkalla kuusi viikkoa ja lähettänyt matkan varrelta sinullekin muutamia postikortteja. Kiitän vielä kirjeestä, jonka sain Pittsburgiin ja josta jo korttissani mainitsin. Olen nyt ollut jo pari päivää kotona ja voin erittäin hyvin. Samoin Hanna ja lapsetkin voivat hyvin, jota toivomme sinulle ja perheellesi.

^uPuhit kirjeessäsi siitä Turkin k^hytalosta. Minä myöskin suuresti ihmettelin sitä, että hän ei mennyt Suomeen ennemmin ja suoraan julkisella tavalla. Se salaa maahan tuleminen ja sitten ilmoittautuminen

poliisille oli miel^estäni harkitsematon teko. Saa nyt sitten nähdä kuinka kauvan hän saa istua kun teidän hallituskin kaatui, joka sentään olisi voinut presidentille esittää armahdusta vaikka ei voikaan suoraan omasta aloitteestaan armahtaa, joten presidentin olisi ollut vaikea armahdusta viivyttää kun hallitus sitä ehdottaa. Nyt luultavasti syntyy hallitus, joka ei ehdota Turkialle enmpää kuin kenellekään muillekaan mitään armahdusta. Tio^ovottavaa kuitenkin olisi si, että Presidentti omasta aloitteestaan armahtaisi Turkian ja muitakin. Odotin jo, että hänen tuomionsa olisi voittanut lain voiman ennen Suomen itsenäisyyden kymmenvuotis^e päivää ja presidentti sitten sen johdosta ammahtanut. Mutta nyt hänen tuomionsa ei joudu laiki^e voimaiseksi pitkiin aikoihin kun siitä näytään valitetun korkeim^epaan oikeuteen. Jos käyt joskus Turkiaa tapaamassa niin sano terveisiä minultakin. Näin Suomen lehdistä, että toveri Kalle Hämäläinen on^e myöskin tullut Suomeen ja häntä ei nähtävästi ole edes pidätetty sitä vähemmin tuomittu. Mutta hän kait tulikin julkisesti niin kuin sellainen tulee kotimaahansa joka ei tiedä tehneensä mitään rikosta. Se onkin miel^estäni oikein tapa tulla kotimaahan silloin kun tulee ja niin aijon minäkin tulla silloin kun tulen. Kuten aikaisemmin olen jo maininnut, en aivan pian voi tulla sillä taloudellinen toimeentuloni ja lasten koulunkäynti ei sitä tällä kertaa salli.

Lauri on nyt New Yorkissa työssä ja tykkää siellä olostaan hyvin. Laila ja Aune ovat kotona ja Aune käy ensi vuotta korkeakoulua ja on onnistunut niin hyvin, että hän ~~sai~~ pääsi niin kutsutulle erikiselle kunnialistalle ja sai kultaneulan siitä merkikis. Laila kulkee ilta koulua. Voikaa hyvin ja kirjoita vastakin nyt kun sinulla^ekin lienee taas vähän enemmän aikaa. Trvehdä perhettäsi puolestamme

Ystävyydellä:

Oskari ja Hanna Tokri^e sekä
lapset.